

עפ"ג 55502/05/14 - המערערת, פנינה סקיף נגד המשיבה, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה

13 נובמבר 2014

עפ"ג 55502-05-14 סקיף(אסיר) נ' מדינת ישראל

בפני הרכב כב' השופטים:

רון שפירא, סגן נשיא [אב"ד]

אברהם אליקים

בטינה טאובר

המערערת

פנינה סקיף (אסירה)

נגד

המשיבה

מדינת ישראל

פסק דין

השופט ר' שפירא, סגן נשיא [אב"ד]:

בפנינו ערעור הנאשמת (המערערת כאן) על גזר דינו של בית משפט השלום בחיפה (כב' השופטת קנטור), שניתן ביום 09/04/14 במסגרת ת"פ 1334-02-13 (התיק העיקרי) + ת"פ 8319-10-13 (התיק שצורף). הערעור הוגש נגד חומרת העונש. המערערת מבקשת לקצר את עונש המאסר שהוטל עליה.

כתבי האישום והעבירות בהן הורשעה המערערת

המערערת הורשעה, במסגרת הסדר טיעון (אשר לא כלל הסכמה לגבי מידת העונש), בשני כתבי אישום מתוקנים שצורפו (כתב אישום מתוקן ב-ת"פ 1334-02-13 שהוגש ביום 03/02/13 ותוקן ביום 28/10/13 + כתב אישום מתוקן ב-ת"פ 8319-10-13 שהוגש ביום 03/10/13 ותוקן ביום 26/06/14), הכוללים את העבירות הבאות: גניבה בידי עובד על פי סעיף 391 לחוק העונשין, התשל"ז - 1977 (להלן: "חוק העונשין") (ריבוי עבירות); קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 415 סיפא לחוק העונשין (ריבוי עבירות); גניבת כרטיסי חיוב על פי סעיף 16 לחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו - 1986 (להלן: "חוק כרטיסי חיוב") (ריבוי עבירות); התחזות כאדם אחר לפי סעיף 441 לחוק העונשין; ניסיון לגניבה בידי עובד לפי סעיפים 391 + 25 לחוק העונשין; ניסיון לקבל דבר במרמה בנסיבות מחמירות לפי סעיפים 415 סיפא + 25 לחוק העונשין; זיוף בנסיבות מחמירות לפי סעיף 418 סיפא לחוק העונשין; שימוש במסמך מזויף לפי סעיף 420 לחוק העונשין; ושיבוש מהלכי משפט לפי סעיף 244 לחוק העונשין.

מכתב האישום המתוקן ב-ת"פ 1334-02-13 עולה כי המערערת הועסקה מחודש יולי 2010 ועד למועד מעצרה ביום 15/01/13 על ידי המתלוננים, בני הזוג הקשישים גטניו. המערערת בישלה למתלוננים מדי יום, ליוותה אותם לקבלת סיוע רפואי וקנתה להם על פי הוראתם כל הנדרש להם למחייתם. המערערת החזיקה באמצעי תשלום מחשבונות הבנק של המתלוננים, כגון כרטיסי חיוב, כרטיסי אשראי ופנקסי שיקים ובתקופת העסקתה נטלה מחשבונות הבנק של המתלוננים סכומי כסף המסתכמים לכדי 985,395.26 ₪, ללא הסכמת המתלוננים וללא ידיעתם. בתקופת העסקתה על ידי המתלוננים ניצלה המערערת את החולשה הגופנית, חוסר הניסיון ותמימותם של המתלוננים, ותוך שכן קיבלה לידיה סכומי כסף שאינם מגיעים לה, תוך שימוש במרמה בכרטיסי חיוב מחשבונות המתלוננים, שימוש במסמכים מזויפים, משיכת שיקים מחשבונותיהם, מכירת ניירות ערך שהיו ברשותם תוך התחזות למתלוננים, לקיחת הלוואות ומשיכת מזומנים מחשבונות הבנק של המתלוננים. ביום 15/1/13 התעורר חשדם של מנהלת הסניף ויועץ ההשקעות של בנק הפועלים והם הודיעו למשטרה כי הם חוששים לשלומם של המתלוננים. מיד ובסמוך להודעת הבנק הגיעו נציגי הבנק ושוטרים לכתובת מגורי המתלוננים. המערערת ששהתה אותה עת בבית המתלוננים לא הרשתה להם לפתוח את הדלת, אך בסופו של דבר הצליחו השוטרים ואנשי הבנק להיכנס וכך הופסקו מעלליה של המערערת ברכושם של המתלוננים.

מכתב האישום המתוקן ב-ת"פ 8319-10-13 עולה כי בין השנים 2007 - 2009 עבדה המערערת כמזכירה במשרדו של עו"ד אלכסנדר גרינשטיין בחיפה ובמסגרת עבודתה הכירה מספר לקוחות של עו"ד גרינשטיין. המערערת הציגה עצמה בפניהם כאישה מסכנה וקשת יום וכך קנתה את אמונם. היא הציגה בפניהם מצג כוזב לפיו היא זקוקה לכסף לצורך רכישת זכויות בדירת עמידר של קרובת משפחה המתגוררת בתל אביב. באמצעות מצג כוזב זה קיבלה הלוואות מאנשים שונים, תוך זיוף חתימות של אימה ושל עו"ד גרינשטיין וזיוף מסמכים, קיבלה במרמה שיקים מאנשים שונים בטענת כזב שתשיג עבורם הלוואה לתשלום חובותיהם וכן ניצלה קשישה ערירית בשם ויקול כאשר סייעה לה בקניית מזון ומצרכים וכך שכנעה אותה להעביר לה סכומי כסף ועשתה שימוש בכרטיס הכספומט שלה. המערערת זייפה גם את חתימתה של ויקול על מסמך בקשה לרישום הערת אזהרה על דירתה של ויקול לטובת אדם אחר שהלווה לה כספים. כן קיבלה המערערת במרמה כספים מאדם שהתגורר בשכנות אליה תוך שהציגה מצג שווא שלפיו היא זקוקה להלוואה לצורך רכישת מכשיר שמיעה עבור ויקול ותוך זיוף שטר חוב הנחזה להיות בחתימתה של ויקול. הכל כמפורט בכתב האישום המתוקן בתיק זה.

היקף המעילה הכספית הכולל שביצעה המערערת עמד על סך של 1,484,120 ₪. כאמור, המערערת הודתה והורשעה בעבירות שיוחסו לה במסגרת הסדר טיעון שלא כלל הסכם לעניין העונש.

גזר הדין של בימ"ש קמא

במסגרת גזר הדין מיום 09/04/14 נגזרו על המערערת העונשים הבאים: מאסר בפועל לתקופה של 75 חודשים (6 שנים ושלושה חודשים) שתחילתו מיום מעצרה (15/1/13); מאסר על תנאי לתקופה של 12 חודשים למשך 3 שנים על כל עבירה בגינה הורשעה; העברת סך של 8,000 ₪ למתלוננים "גטניו" ובנוסף הטלת פיצויים בסכום של 40,000 ₪; הטלת פיצויים למתלוננת "ויקול" בסך של 10,000 ₪.

בימ"ש קמא התייחס בגזר דינו לתיקון 113 לחוק העונשין והחלתו עקרון ההלימה, שהינו העיקרון המנחה בענישה על פי תיקון זה, על עניינה של המערערת. בימ"ש קמא ציין כי על בית המשפט לקבוע מתחם עונש הולם למעשה העבירה בהתאם לעיקרון המנחה ולשם כך יתחשב בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנהוגה ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, כשבתוך מתחם העונש ההולם יגזור בית המשפט את העונש המתאים (סעיף 40ג' לחוק העונשין). נקבע כי הערכים החברתיים שנפגעו כתוצאה ממעשי העבירה שביצעה המערערת ביחס לתיק העיקרי הם הפגיעה בציבור הקשישים חסר האונים בכלל והמתלוננים בפרט. נקבע כי מדובר בניצול גילם, חולשתם, חוסר האונים שלהם, האמון שנתנו במערערת והתלות שלהם בה וקיים אינטרס על להגן על אותו ציבור קשישים מפני המערערת והדומים לה. עוד נקבע כי ערכים חברתיים נוספים שנפגעו כתוצאה ממעשי העבירה שביצעה המערערת בשני התיקים הם שלום הציבור, ביטחון, וזכות קניינו, כמו גם השמירה על חיי מסחר תקינים.

אשר למידת הפגיעה באותם ערכים חברתיים נקבע כי אלה ניתנים אמנם למדידה בסכומים אותם גזלה המערערת מקורבנותיה, אך לא באלה בלבד נמדדת מידת הפגיעה. מידת הפגיעה נמדדת גם בזוהת הקורבנות, בעיקר בכתב האישום בתיק העיקרי ובאישום השלישי בתיק המצורף - קשישים, חסרי אונים, שהמערערת ניצלה את האמון שנתנו בה ואת חולשתם וביחס למתלוננים בתיק העיקרי אף רוקנה את חשבונותיהם כמעט כליל.

בימ"ש קמא התייחס למדיניות הענישה הנהוגת, אשר מצאה ביטוי באמירותיו החד משמעיות של בית המשפט העליון, במיוחד ביחס לעבירות נגד קשישים. כן התייחס בימ"ש קמא לפסיקה הנהוגת אשר הוגשה על ידי הצדדים.

נקבע כי היות והעבירות נשוא התיק העיקרי נעברו רובן ככולן ביחס למתלוננים בני הזוג גטניו, יש מקום לקבוע כי מדובר באירוע אחד ולקבוע מתחם עונש הולם לאירוע כולו. באשר לעבירות נשוא התיק שצורף נקבע כי יש מקום לקבוע מתחם עונש הולם לכל אישום בנפרד.

בקביעת מתחם העונש ההולם למעשי העבירה שביצעה המערערת התחשב בימ"ש קמא בהתקיימותן של נסיבות הקשורות בביצוע העבירות, כגון התכנון שקדם לביצוע העבירות, העובדה שהמערערת הייתה המבצעת הבלעדית והיחידה של העבירות, הנזק שנגרם מביצוע העבירות, הסיבות שהביאו את המערערת לבצע את העבירה (כאשר נקבע

כי לא הוכחה הסתבכות של המערערת וכן זוגה בהלוואות בשוק האפור ואין בכך כדי להצדיק את המעשים שנעשו כלפי כל המתלוננים), יכולתה של המערערת להבין את אשר היא עושה והפסול במעשיה, הניצול לרעה של כוחה ומעמדה או של יחסיה עם נפגעי העבירות, מספרן הרב של העבירות המצביע על כך שאין מדובר במעידה חד פעמית אלא בהתנהלות שיטתית, העובדה שהמערערת לא הפסיקה את מעשי העבירות עד שעלה חשדם של עובדי הבנק לאחר כשלוש שנים של ביצוע עבירות גניבה ומרמה בכספי המתלוננים.

אשר על כן, ביחס לעבירות נשוא התיק העיקרי נקבע מתחם ענישה הולם בין מאסר בפועל בן 4 שנים לבין מאסר בפועל בן 6 שנים. ביחס לעבירות נשוא התיק שצורף נקבע מתחם ענישה הולם בגין האישומים הראשון, השני והרביעי בין מאסר בן 6 חודשים לבין מאסר בן 18 חודשים לגבי כל אישום. בגין האישום השלישי נקבע מתחם בין מאסר בן 12 חודשים לבין מאסר בן 24 חודשים. בגין האישום החמישי לתיק שצורף נקבע מתחם שבין מאסר מותנה לבין מאסר בן 6 חודשים.

באשר לסיכוי השיקום של המערערת, אשר עשוי להביא לחריגה ממתחם העונש ההולם, נקבע כי על פי תסקיר שירות המבחן אין כל אינדיקציה שהמערערת השתקמה או כי יש סיכוי של ממש כי תשתקם. לא זו אף זו, קצינת המבחן ציינה כי המערערת ניהלה עד כה אורח חיים מתוך דפוסי חשיבה והתנהגות מניפולטיביים וזייפנים, תוך שימוש בדפוסים מושרשים שהפנימה במשך שנים כשהיא בעלת ערכי מוסר נמוכים, ריכוז עצמי גבוה ובחירה בפתרונות מידיים. לא זו אף זו אלא סנקציה עונשית קודמת שהוטלה עליה לא הרתיעה אותה מביצוע עבירות נוספות וניכר כי היא מתקשה לווסת את דחפיה ולהפנים גבולות באופן שקיים סיכון למעורבות בעבירות מרמה נוספות. אמנם המערערת הביעה רצון לטיפול אך שירות המבחן התרשם כי המוטיבציה הינה חיצונית, בשל ההליך המתנהל נגדה, ואינה נשענת על הבנה או מודעות לבעייתיות בהתנהגותה. על כן נמנע שירות המבחן מהמלצה שיקומית.

בהתאם להוראות סעיף 40"א לחוק העונשין התחשב בימ"ש קמא בגזירת העונש המתאים למערערת בהתקיימות נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, כגון הפגיעה של העונש במערערת לרבות בשל גילה, הפגיעה של העונש במשפחתה של המערערת שהינה אם חד הורית לבן חייל ואמה קשישה בת 77, נטילת האחריות של המערערת על מעשיה אשר הודתה בהזדמנות הראשונה לאחר שתוקנו כתבי האישום ושיתפה פעולה בחקירתה וניתן לראות בכך הבעת חרטה מסוימת כמו גם מניעת הצורך בהעדת המתלוננים ובעיקר הקשישים שבהם, מאמצי המערערת לתיקון תוצאות העבירות ופיצוי על הנזק (כאשר המערערת לא החזירה למתלוננים כל סכום בגין הסכומים שגנבה והוציאה מהם במרמה והמחדל נשוא כתבי האישום לא הוסר), התנהגותה החיובית של המערערת ותרומתה לחברה (אשר לא הוכחה), נסיבות חייה הקשות של המערערת (שנקבע שאינן חריגות ולא הייתה אמורה להיות להן השפעה על ביצוע המעשים), חלוף הזמן מעת ביצוע העבירות (בהתחשב בעובדה שעבירות מסוג זה לא מתגלות סמוך למועד ביצוען), עברה הפלילי (הרשעה קודמת בעבירות של זיוף בנסיבות מחמירות, שימוש במסמך מזויף, קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות משנת 2006).

בשים לב לכל אלו נקבע כי העונש ההולם הכולל ביחס לעבירות נשוא התיק העיקרי הוא מאסר בן 5 שנים, עונש המצוי בלב המתחם שנקבע. כמו כן, נקבע כי העונש ההולם המצטבר ביחס לעבירות נשוא התיק שצורף הוא מאסר בן 24 חודשים, כאשר נצברים העונשים שנקבעו במתחמי העונש ההולם תוך חפיפתם באופן חלקי. בשים לב לתקופה

שנקבעה כעונש הולם ביחס לתיק המצורף ומועד ביצוע העבירות באותו תיק יחסית למועד הגשת כתב האישום, נקבע שיש מקום לקבוע כי עונש זה יצטבר בחלקו לעונש ההולם שנגזר בתיק העיקרי אך חלק מהתקופה תרוצה בחופף לאותו גזר דין.

על כן, בשים לב לכל השיקולים שפורטו, נדונה המערערת למאסר בפועל לתקופה של 75 חודשי מאסר (6 שנים ושלושה חודשים) שיחושב מיום מעצרה - 15/01/13. כן נדונה המערערת למאסר על תנאי, העברת סכום של 8,000 ₪ שנתפס אצלה בעת שנעצרה למתלוננים גטניו ופיצוי למתלוננים גטניו ולמתלוננת ויקול. הערעור מופנה, כאמור, כנגד גזר דין זה.

טענות המערערת

המערערת טוענת כי העונש שהוטל עליה הינו חמור יתר על המידה. נטען כי רף הענישה ההולם את מעשיה והנהוג במקרים דומים בפסיקה, אשר הוצגו לבית המשפט, הינו פחות מהענישה בת למעלה מ-6 השנים אשר הוטלה עליה. כן נטען כי חריגה לחומרה ממתחם הענישה הנהוג בעבירות דומות בהיקפים דומים לא תאמה את הודייתה בהזדמנות הראשונה וחיסכון רב בזמן שיפוטי יקר בהליך רחב היקף זה, הכולל עשרות עדים וכן מתלוננים ילידי 1933, שעבורם סיום ההליכים באופן מהיר כפי שנעשה הינו קריטי ופירושו מזעור הנזק על ידה. נטען כי לא נלקחה בחשבון לקיחת האחריות המיידית על ידה, העובדה כי נותרה חסרת כל וחייבת כל יתרת חייה. נטען כי המערערת מזועזעת קשות ממעשיה, חשה בושה עמוקה ממעשיה ותוצאותיהם ובוכה ללא הרף במקום מאסרה.

נטען כי תסקיר שירות המבחן היחיד שהוגש בעניינה לבימ"ש קמא (מיום 27/11/13) הוגש חמישה חודשים טרם נגזר דינה ואינו כולל כל התייחסות לכתב האישום הנוסף בו הודתה, בתוּך, ואשר הוגש לבית המשפט לאחר מועד עריכת התסקיר ביום 26/02/14. נטען כי אין בתסקיר כל התייחסות להשתלבות הטיפולית של המערערת במקום מאסרה ואין התייחסות לאופק השיקומי העתידי בו יש כדי לשרטט אומדן רלוונטי של מידת מאסר. עוד נטען כי המערערת לקחה חלק ב"קבוצת מרמה", "12 צעדים", קבוצת התמודדות עם מאסר ראשון, קבוצת העצמה אישית, שיחות טיפוליות פרטניות, לימודי חינוך, שילוב במעגל התעסוקה בכלא ועוד וחרטתה הכנה כמו גם הפנמתה והבנתה את מעשיה הפסולים בעקבות הטיפול האינטנסיבי אותו היא עוברת ועברה עוד בטרם מתן גזר הדין לא נכללו בתסקיר וממילא לא נלקחו בחשבון בין יתר שיקולי הענישה הייחודית לעובדות תיק זה.

כן נטען כי אין בתסקיר הבודד, אשר הוגש מוקדם מדי במהלך הברור המשפטי, כדי להאיר את נסיבותיה באור ראוי, עד כדי ביסוס ההווה והפוטנציאל השיקומי הקיים בה ומידת הענישה הרלוונטית לאורו ואשר על בסיסו נאמד מתחם הענישה ההולם. מנגד, נטען כי בימ"ש קמא העניק לתסקיר המבחן והעולה ממנו משקל לחומרה. נטען כי הסתמכות בימ"ש קמא על האמור בתסקיר יסודה בטעות שכן אין ולא היה מוצדק להתבסס, ודאי שלא לחומרה, על תסקיר אשר אינו מתייחס לכל העבירות בהן הודתה ולפוטנציאל השיקומי הרלוונטי.

המערערת טוענת כי פרק זמן המאסר אותו הטיל בימ"ש קמא על המערערת הינו ארוך, אף בראי הגעה למיטב שיקומי ריאלי בתקופת מאסר קצרה מזו. נטען כי לבימ"ש קמא לא שורטטה תמונה שיקומית מדויקת במועד מתן גזר הדין ולכן

נפלה שגגה תחת ידו בהכריעו את עונשה בחומרה יתרה.

נטען כי המערערת ביצעה את העבירות כתוצאה מחובות עצומים אשר היו לבן זוגה, נהג מונית בקריות, לשוק האפור. בן זוגה של המערערת היה מכור להימורים ובמסגרת הפסדיו הכספיים נהג להתחנן בפניה כי תלווה לו סכומים גבוהים ביותר, אותם הבטיח להחזיר לה בבוא היום, עת יתאושש כלכלית. נטען כי המערערת פעלה מטעמו ולא ראתה בזמנו כי היא מגדילה את מאגר נגזלי הרכוש, בסברה כי בן זוגה יחזיר לה את הכספים והיא תחזירם למתלוננים. נטען כי המערערת נשארה קרחת מכאן ומכאן שכן בן זוגה לא עמד בהבטחותיו ולא היה ביכולתה לשפות את המתלוננים על הנזק הכספי שנגרם להם. נטען כי המערערת לא העשירה את קופתה שלה במהלך כל תקופת נטילת הכספים המתוארת בגזר הדין ולא חוותה כל עליה ברמת החיים. היא התגוררה בכל העת עם בנה בבית אמה בחיפה. נטען כי למרות שאין בכך כדי להצדיק את מעשיה של המערערת, יש לשלב טיעון זה במכלול רכיבי הענישה עד כדי יצירת דיוק עונשי ראוי, גם בראי חרטתה הכנה והעמוקה על מעשיה ומבט אל הדרך השיקומית המשמעותית שעברה ועוברת בתקופת כליאתה.

המערערת טוענת כי אילו כתב האישום נשוא ת.פ. 8319-10-13 (התיק המצורף) לא היה מוגש בשיהוי בן 3.5 שנים, בסמוך לקו הסיום המשפטי של התיק העיקרי (ת.פ. 1334-02-13), וכתב האישום המקורי היה כולל גם את האישומים נשוא התיק המצורף, היה מוטל עליה עונש כולל אחד בגין מכלול האישומים התלויים ועומדים נגדה. נטען כי ניהול והגשת התיק המצורף באיחור רב מבירור התיק העיקרי "התפיח" את מימדי הענישה באופן שהעלה אותה אל מעבר לרף הענישה העליון במתחם הענישה המחמיר (4 - 6 שנים). על כן, עותרת המערערת לחפיפת הענישה אשר הוטלה עליה בתיק המצורף (שנה ושלושה חודשים) לענישה בת 5 השנים אשר הוטלה עליה בתיק העיקרי.

עוד טוענת המערערת כי במסגרת תביעה אזרחית - כספית נגד הבנקים צפויים בני הזוג גטניו להשבת מלוא כספם חזרה לידיהם (כ- 1,233,000 ₪).

נטען כי המערערת פעלה ממניעים חיצוניים לה, לא מכוח מעמדה הרם ולא מכוח עושרה, אלא בהיותה מופעלת על ידי בן זוגה לשעבר. נטען כי רכיב הגמול בענישה, אל מול רכיבי הענישה הצופים פני עתיד כגון ענישה מידתית ובמסגרתה עשייה שיקומית ממשית הם העומדים בבסיס ערעור זה. נטען כי קיצור ריאלי של תקופת המאסר בהתאמה לאומדן ענישה ראוי, מידתי ואחראי המבוסס על סקירה רלוונטית של מכלול העבירות שביצעה אל מול רצינות חרטתה ועשייתה השיקומית האינטנסיבית, אף בו יש כדי להועיל לחברה העתידה לקלוט, בתום שנות המאסר, את המערערת אל בין שורותיה.

המערערת מבקשת להורות על קבלת תסקיר שירות מבחן עדכני ובהתאם על קיצור תקופת מאסרה.

טענות המשיבה

המשיבה סבורה שאין מקום להורות על עריכת תסקיר נוסף. נטען כי התסקיר ממצה והשאלה אם המערערת השתלבה בכלא היא לא רלוונטית כרגע. נטען כי אין פגם או ליקוי בתסקיר שהוגש לבימ"ש קמא וממילא לא הייתה חובת קבלת

תסקיר בעניינה של המערערת. עוד נטען כי התסקיר בעניינה של המערערת היה שלילי ואפילו עלה ממנו כי קיים חשש להישנות עבירות מרמה בעתיד, שכן המערערת עסוקה בהיותה קורבן ולא מתמקדת בקורבנות הקשישים. לכן התסקיר לא הציע אופציה שיקומית.

נטען כי העונש צריך להיגזר על פי חומרת המעשים שבוצעו ולא על פי התנהגותה של המערערת כיום בכלא. נטען כי בוחנים את המצב שהיה קיים בעת מתן גזר הדין והעונש שניתן הולם את חומרת המעשים החמורים בתיק זה. נטען כי השיקול האם המערערת מתנהגת כיום יפה בכלא הינו שיקול לועדת שחרורים ולא לערעור.

המשיבה טוענת כי התסקיר ניתן 5 חודשים לפני מועד גזר הדין. צורף תיק נוסף שיש בו עבירות מרמה ואם היה ניתן תסקיר נוסף מן הסתם הוא לא היה משפר את מצבה של המערערת, שכן התיק הנוסף הוא תיק מרמה חמור, שהיה מחזק את טענת שירות המבחן כי יש הישנות למעשים דומים בעתיד. נטען כי זה לא תיק שפניו לשיקום והעונש שקיבלה המערערת הוא הולם.

נטען כי התיק הראשון, בפרשת "גטניו", הוא תיק מרמה חמור לאין שיעור, כאשר מדובר בבני זוג קשישים מהם גנבה המערערת במשך שנים סכום של כמיליון ₪ תוך ניצול האמון שנתנו בה ולכן בימ"ש קמא קבע כי העונש בגין תיק זה הוא 5 שנות מאסר. נטען כי מדובר בעונש הולם. באשר לתיק הנוסף אשר צורף נטען כי אמנם תיק זה הוגש בשיהוי אך מדובר בתיק חמור מאוד עם פרשיות מרמה רבות, הכולל זיוף מסמכים, חתימות בשם עורכי דין ואנשים שונים, הגשת הערות אזהרה מזויפות לטאבו ומדובר במערערת שמרמה בצורה סדרתית. נטען כי על התיק הנוסף קיבלה המערערת עונש של שנתיים, כאשר שנה ו-3 חודשים מהם במצטבר לעונש בתיק הראשון. נטען כי לו היה התיק המצורף עומד ברשות עצמו הייתה המערערת מקבלת עונש של 5 שנים רק על התיק המצורף, אך כיוון ששני התיקים אוחדו בימ"ש קמא הקל עימה ונתן לה עונש של שנה ו-3 חודשים על התיק הנוסף. נטען כי אין מדובר בעונש חמור בהתחשב בכל עבירות המרמה שבתיק המצורף.

עוד נטען כי טענת המערערת כי הייתה נתונה ללחצי בן זוגה לא הוכחה ולא גובתה בראיות וגם אם היה לכך בסיס אין בכך הצדקה לרמות אנשים אחרים.

באשר לטענת המערערת כי בני הזוג גטניו בני ה-90 יכולים לקבל את כספם חזרה מהבנק טוענת המשיבה כי מדובר בטענה מקוממת שכן המערערת גנבה מהם כסף וכעת מצפה שהם יילחמו בבנק במשך שנים ויקבלו כסף מהבנק, על כך שהבנק התרשל, בעוד המערערת היא זו שהשתמשה בכרטיסי האשראי שלהם.

נטען כי המערערת עשתה מעשים חמורים ביותר והעונש שהוטל עליה הוא עונש הולם ועל כן יש לדחות את הערעור.

דין

אקדים ואומר כי נוכח חומרת העבירות וריבוי המעשים, אשר נפרסו על פני שנים, תוך ניצול, בין היתר, של קשישים

שנתנו אמונם במערערת, סבורני כי העונשים שהוטלו על המערערת הינם עונשים הולמים וראויים ואין מקום להתערב בהם.

הלכה היא כי ערכאת הערעור תתערב בחומרת העונש שהוטל על ידי הערכאה הדיונית רק במקרים חריגים. ראו:

ע"פ 9437/08 אלגריסי נ' מדינת ישראל (פסק דין מיום 12.5.09);

ע"פ 9097/05 מדינת ישראל נ' ורשילובסקי (פסק דין מיום 3.7.06);

ע"פ 1242/97 גרינברג נ' מדינת ישראל (פסק דין מיום 3.2.98).

אינני סבור כי מקרה זה נמנה על אותם מקרים חריגים המצדיקים את התערבותה של ערכאת הערעור בעונש שהוטל על ידי הערכאה הדיונית. כאמור, בימ"ש קמא ציין בגזר דינו את המשקל שיש לייחס לערכים החברתיים שנפגעו כתוצאה ממעשי העבירה שביצעה המערערת, אשר ביחס לתיק העיקרי הם הפגיעה בציבור הקשישים חסר האונים בכלל והמתלוננים בפרט. עוד נקבע כי מדובר בניצול גילם, חולשתם, חוסר האונים שלהם, האמון שנתנו במערערת והתלות שלהם בה וקיים אינטרס על להגן על אותו ציבור קשישים מפני המערערת והדומים לה. כן נקבע כי ערכים חברתיים נוספים שנפגעו כתוצאה ממעשי העבירה שביצעה המערערת בשני התיקים הם שלום הציבור, ביטחונו, זכות קניינו, כמו גם השמירה על חיי מסחר תקינים. בימ"ש קמא אף נתן דעתו לרף הענישה ההולם את מעשיה של המערערת והנהוג במקרים דומים בפסיקה, אשר הוצגו לבית המשפט.

בימ"ש קמא התייחס בגזר דינו להודייתה של המערערת בהזדמנות הראשונה, שיתוף פעולה בחקירה וחיסכון בזמן שיפוטי יקר בהליך רחב היקף זה, הכולל עדים רבים וכן מתלוננים ילידי 1933, שעבורם סיום ההליכים באופן מהיר כפי שנעשה הינו קריטי ופירושו מזעור הנזק על ידה. בימ"ש קמא נתן דעתו לטענות המערערת כי ביצעה את העבירות כתוצאה מחובות עצומים אשר היו לבן זוגה, נהג מונית בקריות, לשוק האפור ואף קבע כי טענות אלה נטענו בעלמא ולא התבססו על ראיות כלשהן, כפי שאף נעשה בהליך הנוכחי.

באשר לתסקיר שהוגש לבימ"ש קמא כ-5 חודשים לפני מתן גזר הדין סבורני כי יש לקבל את טענת המשיבה כי התסקיר בעניינה של המערערת היה ממצה ושלילי ואפילו עלה ממנו כי קיים חשש להישנות עבירות מרמה בעתיד. שכן המערערת עסוקה בהיותה קורבן ולא מתמקדת בקורבנות הקשישים. אינני סבור כי יש מקום להורות על קבלת תסקיר נוסף. גם מהטיעונים שהועלו לפנינו במסגרת הערעור עולה נימה של הטלת האשמה על אחרים על ידי המערערת. כן יש לקבל את טענת המשיבה כי יש לשער שאילו היה ניתן תסקיר נוסף לאחר שצורף התיק הנוסף, מן הסתם הוא לא היה משפר את מצבה של המערערת, שכן התיק הנוסף הוא תיק מרמה חמור, שהיה מחזק את טענת שירות המבחן כי קיים חשש להישנות מעשים דומים בעתיד. בכל מקרה יש לזכור גם שתסקיר שירות המבחן הינו בגדר המלצה בלבד ועל השופט לאזן בין המלצתו לבין שיקולים אחרים הקיימים במסגרת הענישה הפלילית (ראו: ע"פ 9437/08 הנ"ל) ובעניינינו, כאמור, כך נהג בימ"ש קמא אשר איזן בין השיקולים הקיימים שיש לקחת אותם בחשבון במסגרת הענישה הפלילית.

נדגיש כי העונש צריך להיגזר על פי חומרת המעשים שבוצעו ובהתאם להוראות חוק העונשין, כפי שתוקנו בתיקון 113, ולא על פי התנהגותה של המערערת כיום בכלל. ערכאת הערעור בוחנת את המצב שהיה קיים בעת מתן גזר הדין. בענייננו העונש שניתן הולם את חומרת המעשים החמורים בתיק זה. התנהגותה של המערערת במהלך המאסר ופעולות השיקום שנעשות במסגרת המאסר הינו נתון שיהיה על וועדת שחרורים להביא בחשבון במסגרת שיקוליה, בבוא העת (למען הסר ספק אבהיר כי בכל הנוגע לדין עתידי בפני וועדת שחרורים אינני מביע כל עמדה). מקומן של טענות אלו אינו בהליך הערעור על גזר הדין.

כאמור, התיקים שבגינם נדונה המערערת הינם תיקי מרמה חמורים מאוד, כאשר בתיק העיקרי מדובר בבני זוג קשישים מהם גנבה המערערת במשך שנים סכום של כמיליון ₪ אשר נצבר על ידם במהלך שנים רבות של עבודה קשה, כל זאת תוך ניצול האמון שנתנו בה. לכן העונש שנקבע בגין תיק זה העומד על 5 שנות מאסר הינו עונש הולם וראוי ולטעמי אינו חמור כלל ועיקר. באשר לתיק הנוסף שצורף, אמנם תיק זה הוגש בשיהוי, אך מדובר גם כן בתיק חמור מאוד הכולל פרשיות מרמה רבות, זיוף מסמכים וחתימות בשם עורך דין ואנשים שונים, כולל זיוף חתימתה של קשישה נוספת אשר גם אותה רימתה המערערת וגנבה ממנה סכומי כסף רבים, כולל הגשת הערות אזהרה מזויפות לטאבו. המעשים בהם הודתה המערערת מצביעים על התנהגות שיטתית ומדובר במערערת שמרמה בצורה סדרתית ואף בעברה עבירות דומות עוד לפני פרשיות אלו. בגין התיק הנוסף, כאמור, נגזר על המערערת עונש של שנתיים מאסר, כאשר שנה ו-3 חודשים מתוכם הם במצטבר לעונש בתיק העיקרי. יש לקבל את טענת המשיבה כי לו היה התיק המצורף עומד ברשות עצמו, וכאמור מדובר בתיק הכולל פרשיות מרמה רבות וחמורות, הייתה המערערת מקבלת עונש גבוה יותר משנתיים מאסר רק על התיק המצורף, אך כיוון ששני התיקים אוחדו בימ"ש קמא הקל עימה ונתן לה עונש של שנה ו-3 חודשים במצטבר על התיק העיקרי. סבורני כי לאור חומרת המעשים והנסיבות אין מדובר בעונש חמור בהתחשב בכל עבירות המרמה שבתיק המצורף.

כאמור, אינני מקבל את טענת המערערת כי לו היה מוגש תסקיר מבחן נוסף לאחר צירוף התיק הנוסף הדבר היה פועל לטובתה של המערערת, אלא דווקא להיפך. אינני סבור גם כי יש מקום להורות כעת על קבלת תסקיר נוסף.

כן אינני סבור כי יש לקבל את טענת המערערת כי בני הזוג הקשישים גטניו יכולים לקבל את כספם חזרה מהבנקים במסגרת תביעה אזרחית וכי זה מרפא את הפגם שבמעשיה, שכן מדובר בבני זוג קשישים שכעת צריכים להיאבק מאבק משפטי בבנקים. עוגמת הנפש והסבל הכרוכים בכך הם רבים ולכן אין זה מרפא את הפגם, גם אם יקבלו את כספם בחזרה (ויוער כי לא ברור מאליו שתביעתם תצלח).

סיכום

המעשים והעבירות בהם הודתה המערערת הינם חמורים ביותר. העונש שהוטל על המערערת הולם וראוי. אציע לחברי לקבוע כי אין מקום להתערב בו. העונש נגזר אגב התחשבות בנסיבות ביצוע העבירות ונסיבותיה האישיות של המערערת וכן בהתחשב בפסיקה הנוהגת במקרים דומים.

אציע לקבוע כי התוצאה הסופית אליה הגיע בימ"ש קמא, בראייה הכוללת, הינה תואמת את המעשים שבביצועם

הורשעה המערער ומהווה תוצאה ראויה על פי אמות המידה והשיקולים הנדרשים לעניין כי שנקבעו בתיקון 113 לחוק העונשין. תקופת המאסר שנגזרה על המערער אכן אינה קצרה. אך היא תואמת את חומרת המעשים ונסיבות העושה וודאי שאינה נוטה לחומרה במידה המצדיקה התערבות (ראו: ע"פ 1938/13 רפיק גרבאן נ' מדינת ישראל (פסק דין מיום 27/2/14)).

בבואו של בית משפט לגזור את הדין למי שהורשע בעבירות שעניין בניצול תלותם של קשישים ראוי לזכרו את הדברים שנאמרו בע"א 1233/94 פלונית נ' היועץ המשפטי לממשלה (17.12.1995):

"חובתה של החברה לדאוג לרווחת קשישה. יש וראוי להגן עליהם מפני אנשים חסרי מצפון לבל ינצלו את קשישותם ויגרמו להעברת רכושם לידיהם על ידי פיתוח תלות, השפעה בלתי הוגנת וכיוצא בזה ויותרם בערוב ימיהם מחוסרי כל..." (פסקה 3, דברי השופט ט' שטרסברג כהן).

על חובה זו עמד בית המשפט העליון לאחרונה בפסק הדין שניתן ברע"א 617/08 מלון עדן נהריה בע"מ ואח' נ' יוסף קסל ואח' (ניתן ביום 21.9.2014). הדברים שנאמרו שם, הגם שבהליך אזרחי ובענין אחר, והעקרונות המפורטים בפסק הדין לעניין משמעות ניצול מצוקתם של קשישים, נכונים בהתאמה המתחייבת גם להליכים פלילים. עקרונות אלו צריכים להנחות גם בחומרת הענישה המתבקשת כאשר מדובר בעבירות שעניינם ניצול מצוקה של קשישים וחסרי ישע.

אשר על כן, מכל הטעמים שפורטו, אציע לחברי לדחות את הערעור.

השופט א' אליקים:

אני מסכים.

השופט ב' טאובר:

אני מסכימה.

הוחלט לדחות את הערעור, כאמור בפסק דינו של האב"ד.

ניתן היום, כ' חשוון תשע"ה, 13 נובמבר 2014, במעמד ב"כ המערער וב"כ המשיבה.

יצוין כי המערער לא הובאה לבית המשפט במועד השימוע, וזאת לבקשתה, כפי שהוגשה על ידי באת כוחה.